

Міжнародний досвід розвитку системи страхування банківських вкладів

International Experience of Development of Bank Deposit Insurance System

Олександр Боднарчук¹
Alexander Bodnarchuk

¹ University of State Fiscal Service of Ukraine
31 Unversytetska street, Irpin, 08205, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.57-5](https://doi.org/10.22178/pos.57-5)

LCC Subject Category: K1-7720

Received 25.03.2020
Accepted 28.04.2020
Published online 30.04.2020

Corresponding Author:
kashkinlaw@gmail.com

© 2020 The Author. This article
is licensed under a Creative
Commons Attribution 4.0 License

Анотація. У статті розглянуто особливості становлення та розвитку систем страхування банківських вкладів у зарубіжних країнах, виявлено класифікаційні ознаки поділу таких систем на моделі: американську та німецьку. Встановлено, що американська модель передбачає створення спеціального державного фінансового органу або органу, підконтрольного державі, участь комерційних банків та інших кредитних установ у системі страхування вкладів, а також спільне фінансування такої системи за рахунок державних коштів і внесків комерційних банків. При німецькій моделі системою страхування банківських вкладів керують асоціації кредитних організацій. Збір коштів здійснюється за рахунок внесків комерційних банків та інших кредитних організацій. Участь держави зведено до мінімуму. У статті виявлено причини створення систем страхування банківських вкладів та вплив, які ці системи здійснюють на банківську систему країни і цілому.

Ключові слова: страхування; банківський вклад; банківський депозит; вкладник; гарантійні механізми; захист.

Abstract. The article deals with the peculiarities of formation and development of bank deposit insurance systems in foreign countries, identifies the classification features of the division of such systems into models: American and German. It has been found out that the US model provides for the creation of a special state financial authority or state-controlled body, the participation of commercial banks and other credit institutions in the deposit insurance system, as well as the joint financing of such system at the expense of public funds and contributions of commercial banks. Under the German model, the deposit insurance scheme is managed by associations of credit institutions. Funds are raised through investments from commercial banks and other credit institutions. State involvement is minimized. The article describes the reasons for the creation of bank deposit insurance systems and the impact which these systems produce on the banking system of the country as a whole.

Keywords: insurance; bank account; bank deposit; depositor; guarantee mechanisms; protection.

ВСТУП

Одним із основних питань, яке стоїть перед банківською системою будь-якої з країн світу, є забезпечення її стабільності. З огляду на ризикованість і вразливість банківських операцій до будь-яких зовнішніх та внутрішніх факторів, лише стабільність банківської системи виступає тим фундаментом, на якому ґрунтується довіра до неї з боку фізичних та

юридичних осіб. Для підняття довіри з боку фізичних та юридичних осіб до банківської системи, забезпечення її стабільності державами багатьох країн світу на практиці запроваджуються спеціальні запобіжні заходи.

Історичний досвід наочно свідчить про те, що фізичні особи, які є економічно активною частиною населення, здатні спровокувати серйозну банківську кризу шляхом масового ви-

лучення банківських вкладів у короткі терміни. Для недопущення такого розвитку ситуації необхідне створення запобіжного заходу – внутрішнього державного правового механізму захисту приватних інтересів вкладників. Світова практика в якості такого механізму розглядає систему страхування банківських вкладів (гарантування депозитів) [8, с. 62-67]. Недосконалість системи страхування банківських вкладів або навіть її відсутність сприяє тому, що при появі перших ознак погіршення економічної або політичної ситуації в країні населення впадає в істерію і паніку, яка за короткий проміжок часу набуває масового характеру. Кризові періоди в нашій державі 1998-1999 рр., 2008-2009 рр. та 2014-2015 рр. є тому наочним підтвердженням. У такій ситуації особливого значення набуває зарубіжний досвід зародження та функціонування систем страхування банківських депозитів, який можна вивчити, виокремити з нього позитивні практики та адоптувати до українських реалій аби захистити інтереси вітчизняних вкладників й підвищити довіру суспільства до банківської системи.

Метою дослідження є систематизація міжнародного досвіду розвитку систем страхування банківських вкладів, а також порівняння моделей систем страхування банківських депозитів, в напрямі застосування його у вітчизняній практиці захисту інтересів вкладників.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досвід функціонування систем страхування банківських вкладів свідчить, що їх ефективність залежить від різних чинників, які пов'язані з підвищенням рівня капіталізації банків, диверсифікацією фінансових посередників, реформуванням інститутів нагляду, посиленням зовнішнього і внутрішнього аудиту тощо. На важливості стабільної роботи банківської системи, від якої безпосередньо залежить економічне зростання, наголошував у своїх дослідженнях Й. Шумпетер. Його послідовники довели, що тісний взаємозв'язок і координація між різними факторами дозволяє підтримувати на високому рівні ефективність функціонування банківської системи, що на практиці було доведено США, Німеччиною та іншими країнами, банківські системи яких в цілому, і системи страхування банківських вкладів – зокрема є «об'єктами для наслідування».

До 2016 року системи захисту прав вкладників банків існували в 125 країнах світу, ще в 34 тривав процес їх створення. Останні 30 років страхування вкладів було введено в більшості розвинених країн світу, в тому числі в якості реакції на банківські кризи 80-х і 90-х рр. Підкреслимо, що для повноти нашого дослідження слід відзначити і прямо протилежний підхід, який полягає в тому, що країни офіційно відмовляються від застосування будь-яких спеціальних заходів щодо захисту власників депозитів, повністю покладаючись на дію чинників ринкової дисципліни, якість банківського нагляду і максимальне розкриття фінансовими інститутами інформації про свою діяльність, що, як передбачається, дає можливість усім зацікавленим особам самостійно оцінювати свої ризики, пов'язані з розміщенням коштів у тому чи іншому банку. Яскравим представником такого підходу є Нова Зеландія. Прозорість у Новій Зеландії є ключовим фактором для підтримки фінансової стабільності. Для цього в 2018 році в країні введено в дію програму з інформування населення про стан банків, було розкрито більше сотні показників та описані основні індикатори. Інформація подається в зручній і зрозумілій для звичайного громадянина формі. Населення має можливість порівняти показники одного банку з іншими.

Як видається такий підхід, хоча він і має право на існування, не позбавлений серйозних недоліків. На практиці навіть в умовах максимального розкриття банками інформації про своє фінансове становище, її користувачам складно оцінити фактичний стан портфеля активів банку, в першу чергу його портфеля кредитів. Наведемо приклад: у двох банків одного класу і однієї категорії кредитний портфель становить по 1 мільярд новозеландських доларів. Але у першого – це реальні кредити від населення, які повернуться і принесуть дохід, а в другого – кредити псевдо-пов'язаних компаній із заставами, які існують лише у звітності. Таким чином, при аналізі показників обидва банки для потенційних вкладників будуть рівними, а насправді стійким до потрясінь виявиться перший банк з ризик-нейтральним портфелем, оскільки в другого кредитний портфель є ризикованим.

Крім того, прагнення держави усунути від участі у вирішенні проблем, що виникають у разі неспроможності окремих банків, може

провокувати панічні настрої у власників депозитів та призвести до ефекту «доміно» – епідемічного поширення панічних настроїв на банки, що супроводжується масовим вилученням із них коштів, у разі банкрутства одного або декількох із них. У цьому випадку також може страждати авторитет держави, яка сприймається нездатною або такою, що не бажає захищати своїх громадян, а від кредитора в останній інстанції можуть вимагатися значні зусилля з підтримки стабільності банківської системи в умовах втрати ліквідності значною кількістю банків [3, с. 24]. Наприклад, уряд Нової Зеландії для подолання наслідків Світової економічної кризи 2008 року, підтримки банківської системи, статусу й авторитету держави ввів у дію гарантійну Схему *Crown Retail Deposit* щодо захисту вкладів фізичних та юридичних осіб, яка проіснувала з 2008 по 2011 роки. Як ми бачимо, в разі економічних потрясінь системи страхування банківських вкладів застосовуються в якості стабілізуючих заходів і в країнах, де банківська система існує без фондів гарантування вкладів як державного, так і недержавного характеру.

За оцінкою Жана-Шарля Роше, з кінця 70-х років понад 130 держав зазнали тією чи іншою мірою кризи або серйозних проблем у банківському секторі. При цьому фінансові витрати в окремих країнах у результаті кожної із криз становили в середньому близько 12 % від ВВП, а в Аргентині, Індонезії, Південній Кореї і Малайзії перевищили 40 % [5, с. 27]. Дані обставини змушували розвинені країни вдосконалювати свої системи страхування банківських вкладів, а країни, що розвиваються, за відсутності останніх, – впроваджувати їх у свої банківські системи. Крім того, необхідність існування систем страхування банківських вкладів піднялася на новий рівень і стала включатися до вимог входження у міждержавні утворення. Так, згідно Директиви № 94/19/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу щодо програми по захисту банківських внесків [2] всі країни, що входять до Європейського Союзу, зобов'язані мати систему страхування депозитів, яка передбачає виплату за рахунок її коштів відшкодування власникам депозитів. У 2014 році Директива 94/19/ЄС була замінена Директивою о системах гарантування депозитів від 16.04.2014 р. № 2014/49/ЄС [1], що стосується страхування депозитів. Згідно

нової Директиви в ЄС була створена Європейська асоціація страховиків, термін виплати відшкодування за вкладом в разі неспроможності кредитної організації було скорочено до 7 днів, а максимальна гарантована сума депозиту встановлена на рівні 100 тис. євро. На нашу думку, за своєю значущістю відносно забезпечення стабільності банківських систем та економік індустриально розвинених країн, Директиви № 94/19/ЄС та № 2014/49/ЄС можуть бути прирівняні до основоположних міжнародно-правових документів. З огляду на те, що наша країна обрала шлях на вступ до ЄС, підписавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. [6], то банківська система України, в тому числі й система страхування вкладів повинна відповідати всім європейським вимогам, у тому числі й Директиві № 2014/49/ЄС.

Система страхування депозитів зміцнює довіру до фінансової системи, відбувається нарощування грошових мас у банківському секторі, збільшення обсягів інвестицій за рахунок подовження термінів у депозитних ресурсів і т.п. Виходячи з історичного досвіду підкреслимо, що чим раніше в банківській системі проявилася система страхування банківських вкладів, тим раніше фіксується зростання в економіці за рахунок залучених ресурсів. Подібне твердження повністю відноситься і до якісної складової системи страхування банківських вкладів, рівень розвитку якої також безпосередньо впливає на зростання економічної складової держави.

З огляду на необхідність реформування вітчизняної системи страхування банківських вкладів, вивчення й систематизація досвіду функціонування подібних механізмів у зарубіжних країнах є нагальною потребою. Тільки на підставі чужих проб і помилок можна вдосконалити вітчизняну систему обов'язкового страхування вкладів з урахуванням українських реалій.

Зародження інститутів, що передували першій сучасній системі страхування вкладів, розпочалося ще в XIX ст. у США, при цьому основною метою було не забезпечення збереження вкладів, а уникнення характерної у той період паніки серед вкладників, які закінчувалися «набігами на банки» (runs on the

banks) з метою зняття усіх грошей з рахунків. Так, у 1829 р. в Нью-Йорку банкам було запропоновано на добровільній основі сплачувати спеціальні забезпечувальні внески. Внески сплачувалися банками раз на рік. Фонд, у який надходили внески, управлявся урядом штату Нью-Йорк. При цьому населенню повідомлялося, які банки сплачують внесок, що умовно створювало у американців відчуття стабільності цих банків і впевненість в тому, що вони «залишаться на плаву» в період економічних потрясінь. Досвід існування Фонду був позитивно сприйнятий в американському суспільстві, і його на своїй території у 1836 році вирішили продублювати штати Мічиган і Вермонт. До 1917 року подібну практику на території США запровадили ще 11 штатів. Відзначимо, що, незважаючи на управління з боку уряду штатів, окремо дані системи страхування вкладів не мали особливого успіху, вони не змогли запобігти більше 10 кризам, які охоплювали банківську систему США до 1933 року, в зв'язку з чим банки масово припиняли повернення депозитів.

Серед європейських країн першою, хто впровадив на практиці систему страхування вкладів, стала Німеччина. У 1934 році кооперативні банки Німеччини створили недержавну систему взаємного гарантування вкладів. Вона успішно зарекомендувала себе і послужила основою нинішньої – сучасної системи страхування вкладів у Німеччині.

В середині 60-х років відбулися ревальвація марки ФРН. Валютна нестабільність послужила сигналом про необхідність вжиття спеціальних заходів зі зміцнення німецької банківської системи. З огляду на власний досвід функціонування недержавних систем взаємного гарантування вкладів, у Німеччині в 1966 році була запущена програма захисту депозитів, яка включила в себе низку страхових організацій, створених окремо банками та іншими кредитними організаціями. У 1976 році вона була модифікована, однією з причин стало банкрутство Herstatt Bank в 1974 році. Основна мета цих страхових організацій полягала в попередженні страхових випадків і наданні допомоги банкам та іншим кредитним організаціям для попередження їх банкрутства.

На сьогоднішній день в Німеччині страхування депозитів здійснюється окремо в кожній окремій групі кредитних організацій певного

виду. Так, страхування депозитів, залучених приватними банками, здійснюють дві організації, створені Асоціацією німецьких банків:

Компенсаційна система німецьких банків (Compensation Scheme of German Banks). Страхове відшкодування по депозитах передбачено до 100 тис. євро, а в особливих випадках – до 500 тис. євро. EDB є дочірньою структурою Асоціації німецьких банків. З моменту свого створення в 1998 р. EDB повинна була видавати компенсацію лише у восьми випадках. Страхуванню підлягають кошти фізичних осіб і корпоративних клієнтів.

Фонд захисту депозитів Асоціації німецьких банків (Deposit The Protection Fund of German Banks – Association of German Banks), створений у 1976 р. Страхове відшкодування по депозитах завдяки цьому фонду збільшується, як правило, не менше, ніж до 1 млн. євро на одного клієнта. Для нових банків у системі страхування депозитів діє правило: перші три роки максимальна межа страхування – 250 тис. євро. Страхуванню підлягають кошти фізичних осіб та корпоративних клієнтів [7, с. 2444].

Для ощадних установ діє Система інституційного захисту Фінансової групи ощадних банків. Вона була створена в 1970 році з метою захисту депозитів в ощадних банках (касах) та будівельних товариствах. Кожен клієнт Системи інституційного захисту Фінансової групи ощадних банків має право на страхове відшкодування своїх депозитів в сумі до 100 тис. євро. Страхуванню підлягають кошти фізичних осіб і корпоративних клієнтів. Система інституційного захисту Фінансової групи ощадних банків є додатковим засобом захисту інтересів вкладників, оскільки особливий статус ощадних банків (кас) як організацій, що перебувають у віданні адміністративно-територіальних об'єднань (округів, муніципалітетів і т.п.), передбачає у них наявність державних гарантій платоспроможності. Загальний фонд ощадних банків (кас) складається з декількох регіональних страхових фондів, оскільки в їх діяльності зберігається принцип раціональності, кожен із цих фондів знаходиться в конкретних рамках ведення операцій відносно свого географічного простору. При цьому нестача коштів у окремому регіональному страховому фонді для відшкодування може бути компенсована за рахунок іншого.

Для кооперативних банків, що входять до Національної асоціації німецьких кооперативних банків, функціонує Система інституційного захисту кооперативних банків Німеччини (BVR Institutional Protection Scheme). Стандартна сума страхового відшкодування для корпоративних клієнтів не перевищує 100 тис. євро (в окремих випадках може бути збільшена до 500 тис. євро). На спеціальному рахунку Системи інституційного захисту кооперативних банків Німеччини зберігається 10 % коштів, а 90 % розміщуються на рахунках регіональних аудиторських об'єднань, які керують цими коштами за дорученням Асоціації німецьких банків. Банку, який опинився в скрутному фінансовому становищі, Система інституційного захисту кооперативних банків Німеччини надає зі свого загального рахунку процентні або безпроцентні позики, гарантії.

Всі системи є добровільними і фінансуються за рахунок коштів своїх учасників. При цьому, в загальному вигляді страхування в Німеччині поширюється на всіх кредитних інститутів-учасників, включаючи їх філії за кордоном, а також всі рахунки місцевих та іноземних вкладників, незалежно від того, в якій валюті вони ведуться.

Такі країни, як Австрія (1979), Франція (1980), Швейцарія (1984) та ін. реціпіювали німецький досвід недержавних міжбанківських систем гарантування вкладів. У цих країнах не було створено державного страхового фонду, а банки відшкодовують своїм страховим об'єднанням (асоціаціям) фактичні витрати з виплат вкладникам збанкрутілих банків.

В цілому у світі загальноновизнаним першим етапом розвитку систем страхування вкладів вважається 1933 рік, коли була створена Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД, *Federal Deposit Insurance Corporation*) і введена в дію федеральна система страхування депозитів США. За чотири роки до введення федеральної системи страхування депозитів, у США збанкрутувала третина (близько 9000) всіх діючих по країні на той момент банків із загальною сумою депозитів понад 6 млрд. дол. США (еквівалент 100 млрд. дол. США на початок 2020 року). Дані обставини змусили федеральний уряд шукати шляхи вирішення проблеми – масового банкрутства банків (як проблемних так і «здоро-

вих») у зв'язку з лавиноподібним вилученням із них депозитних коштів готівкою. Більш ніж за 100 років мета створення системи страхування вкладів у США не зазнала змін.

ФКСД було засновано відповідно до Закону Гласса – Стіголла (Banking Act of 1933), який ввів обов'язкове страхування банківських вкладів. Мета Федеральної корпорації страхування депозитів була визначена як гарантування вкладів у комерційних банках, що надають споживчі та комерційні кредити. Максимальний розмір захищеного депозиту встановлювався у розмірі 2500 дол. США (еквівалент 37 350 дол. США на початок 2020 року). З моменту свого запровадження ФКСД функціонувала на тимчасовій основі, із серпня 1935 року корпорація почала працювати на постійній основі. Установа ФКСД, за діями якої стежив федеральний уряд, і встановлення розміру захищеного депозиту на рівні 2500 дол. США вселила в населення країни упевненість в тому, що вони не втратять своїх вкладів. У період Великої депресії (Great Depression) даний фактор став вирішальним для стабілізації банківської системи США, гостра фаза економічної нестабільності в країні пішла на спад.

У США Федеральна корпорація зі страхування депозитів продовжує свою діяльність і донині. Її функціонування вже більше 85 років та вирішення покладених завдань і функцій продовжує сприяти стабільності банківської системи США. Якщо в 1934 р, в момент її запровадження, страхування вкладів здійснювалося на суму до 2500 дол. США, то на сьогодні страхова сума значно зросла і становить 250 тис. дол. США за вкладом на рахунок. Також було збільшено до необмеженого ліміту запозичень ФКСД у Міністерства фінансів США. Збільшення страхової суми і ліміту стали заходами, введеними в дію Планом порятунку фінансової системи США (*Proposed bailout of U.S. financial system*) направленим на подолання наслідків Світової економічної кризи 2008 року.

Незважаючи на те, що страховик прагне, в першу чергу, забезпечити захист вкладників, а не банків, ФКСД, проте, оцінює банки, які вона страхує, – їх надійність, обґрунтованість прийнятих ключових рішень та управлінські кадри. Зареєструвавшись в органах штату або федеральних органах, банк повинен отримати від ФКСД страховий сертифікат і продемо-

нструвати попередню діяльність та досвід керівництва, здатність задовольняти потреби суспільства і свої плани на майбутнє. Не забезпечивши страхування у ФКСД, банк не може почати свою діяльність [4, с. 17]. Для виконання покладених на неї завдань та функцій ФКСД, починаючи з 1 січня 1993 р., ввела систему диференційованих внесків банків з урахуванням ризиків, які кожен з них несе в собі. Для мінімізації ризиків ФКСД отримала право самостійного закриття проблемних банків.

Про стабілізацію ситуації у США, незважаючи на наслідки Світової економічної кризи, свідчить зниження кількості страхових випадків та фінансових втрат ФКСД. Доходи банківської системи США зростають, а якість активів банків – поліпшується.

Американський досвід функціонування системи страхування депозитів характеризується жорсткою централізацією і державним регулюванням. Тому немає нічого дивного, що в 60-х і, особливо, 80-х роках багато країн посилено прагнули зміцнити нагляд центральних банків за комерційними банками та іншими кредитними організаціями, створюючи системи страхування депозитів, які були підлеглі і підконтрольні державі. Такі системи були засновані в Кенії, Колумбії, Нігерії, Тринідаді і Тобаго, Чилі і т.д. Досвід США використовували Великобританія, Канада, Японія. Криза послужила поштовхом до створення системи страхування депозитів в Індії у 1961 році. У 1963 році законодавство про створення систем страхування прийняли Перу, Домініканська Республіка, Філіппіни, Мікронезія. Подібним чином вдається уникнути дуже болючого для банківської системи явища масового вилучення вкладів власниками рахунків. На сьогоднішній день практично всі розвинені країни та багато країн, що розвиваються, мають системи страхування банківських вкладів. В цілому, останнє десятиліття ХХ ст. стало часом значного поширення переконання щодо необхідності для держави мати систему страхування банківських депозитів: американської чи німецької моделі.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, слід підкреслити, що однією з умов нормальної роботи банківської системи є наявність відповідних систем підтримки їх життєздатності – систем страхування банківських вкладів. На сьогоднішній день такі системи, за рідкісним винятком, функціонують у більшості країн з ринковою економікою. Системи страхування банківських вкладів виконують дві рівноправні функції: по-перше, захищають фізичних та юридичних осіб – клієнтів банківської системи від втрати їх вкладів (як часткової, так і повної) шляхом виплати страхового відшкодування; по-друге, забезпечують фінансову підтримку неплатоспроможним кредитним організаціям, чим стабілізують банківську систему в цілому. Нами було встановлено, що незважаючи на моделі системи страхування банківських депозитів передумови їх виникнення в різних країнах є ідентичними – це серйозні економічні та політичні потрясіння, які призвели до дестабілізації банківської системи та відтоку з неї грошової маси.

Виділяють дві основні моделі систем страхування банківських депозитів: американську та німецьку. Американська модель передбачає створення спеціального державного фінансового органу або органу, підконтрольного державі, участь комерційних банків та інших кредитних установ у системі страхування вкладів, а також спільне фінансування такої системи за рахунок державних коштів і внесків комерційних банків. Подібна модель застосовується в Канаді, Великобританії, Японії та інших країнах. Нерідко її використовують країни, що розвиваються, які вперше запроваджують страхування вкладів (Кенія, Колумбія, Нігерія, Тринідад і Тобаго, Чилі та ін.). Друга модель – німецька, вона поширена в Західній Європі (Франція, Швейцарія, Нідерланди та ряд інших країн Європи). В цьому випадку системою страхування банківських вкладів керують асоціації кредитних організацій. Збір коштів здійснюється за рахунок внесків комерційних банків та інших кредитних організацій. Участь держави зведено до мінімуму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Direktiva Evropeiskogo Parlamenta i Soveta Evropeiskogo Soiuzu o sistemakh garantirovaniia depozitov v ropeiskii Soiuz (EU), 16 April 2014, No 2014/49/ES. Актуально на 01.03.2020. URL: <https://www.asv.org.ru/docs/10.pdf> (in Ukrainian)

- [Директива Европейского Парламента и Совета Европейского Союза о системах гарантирования депозитов (Европейский Союз), 16 Квітня 2014, № 2014/49/ЕС. Актуально на 01.03.2020. URL: <https://www.asv.org.ru/docs/10.pdf>].
2. Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady Yevropeiskoho Soiuzu shchodo prohramy po zakhystu bankivskykh vneskiv (EU), 30 May 1994, No 94/19/ES. Retrieved March 1, 2020, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a75 (in Russian)
[Директива Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу щодо програми по захисту банківських внесків (Європейський Союз), 30 Травня 1994, № 94/19/ЕС. Актуально на 01.03.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a75].
  3. Evstratenko, N. N. (2007). *Perspektivy razvitiia sistemy strakhovaniia bankovskikh vkladov* [Prospects for the development of a bank deposit insurance system] (Doctoral thesis). Moscow (in Russian)
[Евстратенко, Н. Н. (2007). *Перспективы развития системы страхования банковских вкладов* (Кандидатская диссертация). Москва].
  4. Plokhuta-Plakutina, Iu. I. (2008). *Sistema strakhovaniia bankovskikh vkladov pravovoi aspekt* [Bank deposit insurance system: legal aspect] (Doctoral thesis). Moscow (in Russian)
[Плохута-Плакутина, Ю. И. (2008). *Система страхования банковских вкладов: правовой аспект* (Кандидатская диссертация). Москва].
  5. Roshe, Zh.-Sh. (2005). *Pochemu tak mnogo bankovskikh krizisov* [Why are there so many banking crises?]. *Problemy teorii i praktiki upravleniia*, 2, 26–31 (in Russian)
[Роше, Ж.-Ш. (2005). Почему так много банковских кризисов? *Проблемы теории и практики управления*, 2, 26–31].
  6. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony (Ukraine), 27 June 2014. Retrieved March 1, 2020, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (in Ukrainian)
[Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Україна), 27 червня 2014. Актуально на 01.03.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011].
  7. Urazova, S. A. (2017). *Sistemy strakhovaniia depozitov zarubezhnyi opyt i perspektivy razvitiia v Rossii* [Deposit insurance systems: foreign experience and development prospects in Russia]. *Finansy i kredit*, 23(41), 2438–2455 (in Russian)
[Уразова, С. А. (2017). Системы страхования депозитов: зарубежный опыт и перспективы развития в России. *Финансы и кредит*, 23(41), 2438–2455].
  8. Vinogradov, V. A. (2002). *Osnovnye modeli postroeniia sistem garantirovaniia vkladov v mire* [The main models for building deposit guarantee systems in the world]. *Dengi i kredit*, 6, 62–67 (in Russian)
[Виноградов, В. А. (2002). Основные модели построения систем гарантирования вкладов в мире. *Деньги и кредит*, 6, 62–67].